

KRITIK OG DIDAKTIK

Anmeldelse af Laura Seymours *Shakespeare and Neurodiversity*

Laura Seymour

SHAKESPEARE AND
NEURODIVERSITY

2024, Cambridge University Press

“Et nyt underfelt er på vej i den engelsksprogede renæssanceforskning: tidlig moderne neurodiversitetsstudier” (461). Sådan skriver Bradley Irish og Melinda Marks i en artikel om Shakespeare og neurologisk identitet udgivet i december 2024. Siden er udviklingen af neurodiversitetsparadigmet inden for tidlig moderne studier gået stærkt. Forskere som Bradley Irish har i løbet af kort tid har leveret en imponerede mængde bidrag samt

iværksat online platforme som literaryneurodiversity.org og earlymodernneurodiversity.org. Tidlig moderne neurodiversitetsstudier bygger videre på en stærk tradition inden for tidlig moderne *disability studies* og er samtidig relateret til udviklingen af neurodiversitet som kritisk analysestrategi inden for litteratur- og kulturstudier i det hele taget.

Ligesom flertallet af disse analysestrategier tager tidlig moderne neurodiversitetsstudier udgangspunkt i ideen om neurologisk mangfoldighed – altså at mennesker fungerer forskelligt både kognitivt, affektivt og san-

semæssigt. Der skelnes også mellem såkaldt neurotypiske funktionsmåder og funktionsmåder, som afviger fra sociale normer og derfor betegnes som neurodivergente. Forskere som arbejder med den tidlige moderne periode, er ofte interesserede i, hvordan moderne diagnoser, som for eksempel autisme eller ADHD, taler sammen med det historiske materiale. Man er bevidst om faren for anakronistisk applikation: Hvis vi ufortrødent giver os i kast med at diagnosticere førmoderne historiske subjekter og fiktive karakterer, ender vi nemt i nogle ahistoriske blindgyder. Samtidig er det ikke umuligt, at tidlige moderne neurodiversitetsstudier er i færd med at flytte sig en lille smule fra den anakronismeaversion, der har domineret feltet siden nyhistoricismens sejrsgang. Bradley Irish og Bridget Bartlett skriver for eksempel, at det ville være urimeligt at tro, at menneskers neurologiske funktioner *udelukkende* eksisterer som et resultat af historiske og kulturelle betingelser og diskurser. Det er en svær balancegang. I reduktive former for presentisme udvandes eller forenkles historisk materiale i forsøget på at få det til

at "matche" moderne begreber eller forklaringsmodeller. Vi kan godt diagnosticere Shakespeares Kong Lear med demens eller Hamlet med depression, men som kritisk analysestrategi er det ikke særligt interessant. I hvert ikke så længe vi forbigår skuespillenes historiske kontekst. På den anden side er det ærgerligt, hvis det historiske perspektiv lukker ned for en potentielt frugtbar tværfaglig dialog. Allerbedst ville det være, hvis det historiske perspektiv kan være med til understøtte udviklingen af neurodiversitetsbegrebet; for eksempel vise hvordan neurotypiske normer er opstået, eller hvordan man tidligere har forstået funktioner, der i dag diagnosticeres som neurodivergente.

I *Shakespeare and Neurodiversity* advarer Laura Seymour også imod et kritisk projekt, der (ukritisk) diagnosticerer Shakespeares karakterer ud fra moderne forståelser af neurodivergens. I stedet foreslår Seymour, at vi undersøger, hvordan kriterier for diagnoser har ændret sig over tid. Dermed bliver vi i stand til at sætte spørgsmålstegn ved ideen om den transhistoriske, universelle diagnose, og vi får måske i højere grad blik for, hvor-

dan diagnoser kan være resultat af sociokulturelle bias. Seymours bog er et velkomment bidrag til tidlig moderne neurodiversitetsstudier, ikke mindst takket være forslag og argumenter som disse. Bogen er velinformeret om den aktuelle udvikling af sub-feltet og trækker samtidig på den længere tradition inden for tidlig moderne *disability studies*.

Seymours projekt adskiller sig dog fra resten af feltet, idet hun først og fremmest fokuserer på neurodiversitet i en didaktisk kontekst. Hun undersøger neurodiversitet som kritisk analysestrategi i studiet af Shakespeares værker, men med henblik på praktisk anvendelse i undervisningslokalet, hvilket gør bogen relevant i en bredere sammenhæng og, vil jeg mene, nyttig læsning for undervisere generelt. Som Seymour påpeger, er der statistisk set stor chance for at møde neurodivergens i undervisningslokalet, og bogen forsøger at afmystificere og afstigmatisere neurodivergens på måder, der kan støtte både studerende og undervisere. Når det er sagt, så er overgangen fra kritisk projekt til didaktisk projekt ikke helt uden problemer, hvilket jeg vender tilbage til.

Bogen er udgivet i Cambridge University Press' kortbogsserie "Elements", specifikt serien *Shakespeare and Pedagogy* redigeret af Gillian Woods og Liam Semler, hvis overordnede agenda er at skabe sammenhæng mellem nyere kritiske tilgange og didaktiske metoder. Bøgerne indeholder derfor ofte konkrete forslag til undervisningsaktiviteter, hvilket også er tilfældet med Seymours bog. Hun introducerer selv bogen som en praktisk guide til underviseren, selvom hun samtidig beskriver aktiviteter i et fleksibelt format med opfordring til, at den enkelte underviser selv tilpasser dem efter behov. Seymour organiserer sit materiale i en introduktion efterfulgt af tre tematiske sektioner ("There is Neurodiversity in Every Classroom"; "No Single Way to Read Shakespeare"; "Shakespeare's Neurodiverse Characters: Beyond Diagnosis") samt en kort konklusion. Hver af de tre hovedsektioner kan læses som et enkeltstående essay – et format, som giver flere læsemuligheder end den klassiske lineære og dermed også praktiserer en mangfoldig forståelse af læsevaner.

Bogens målgruppe er bred og måske endda lidt for bred. Den

henvender sig til undervisere fra, hvad der svarer nogenlunde til danske gymnasieuddannelser og opefter, altså inklusive universitetet. Jeg ville dog mene, at mange af de foreslåede aktiviteter er på et niveau, som virker noget lave-re, end hvad man ville forvente på universitetet og for den sags skyld også i gymnasiet. I det hele taget er en af mine reservationer i forhold til bogens praktiske anvendelse, at den indimellem sætter barren for lavt. I de aktiviteter der involverer tekstanalyse, savner jeg, at neurodiversitetsbegrebet bliver udfoldet på en måde, så det i højere grad spiller sammen med, udvider eller endda udfordrer analysen af for eksempel tekstens form eller dens historiske kontekst. Andre aktiviteter indeholder performance-inspirerede eller kreative metoder som alternativer til "tekst-centriske" analysemetoder, men her må jeg indrømme, at jeg har svært ved at forestille mig deres anvendelse på litteraturstudiet.

For Seymour handler inklusion ikke kun om at yde ekstra støtte til neurodivergente elever og studerende; faktisk argumenterer hun for, at støtte, der udelukkende har til hensigt at afhjælpe

og "korrigere" neurodivergens, så elever og studerende i højere grad kan tilpasse sig eksisterende normer, i værste fald kan være med til at usynliggøre og marginalisere. I stedet ønsker Seymour at nedbryde de normative diskurser og strukturer, der måtte stå i vejen for inklusion og trivsel for neurodivergente personer i undervisningssystemet. Det er en vigtig kritik, og for mit eget vedkommende har bogen bestemt givet stof til eftertanke, ikke mindst i forhold til, hvordan jeg som underviser kan være bevidst om neurodivergentes behov og forståelse. Der er en åbenlys værdi i at italesætte neurodivergens på en måde, så ingen elever eller studerende behøver at føle, at de udgør et problem. Samtidig kan jeg ikke lade være med at spekulere på, om nogle af de tiltag, Seymour foreslår, kunne komme til at lægge pres på neurodivergente personer i en undervisningssituation, selvom det modsatte er hensigten. Ingen bør føle sig usynliggjort, men der kan også være ubehag forbundet med synliggørelse; i værste fald kan elever og studerende komme til at føle, at de bliver sat i en situation, hvor de skal fungere som repræsentanter for neurodivergens.

Hvilket leder mig tilbage til bogens egentlige dilemma, som den ikke får italesat på tilfredsstillende vis: Hvad er forskellen på at anvende neurodiversitet som greb i kritisk analytisk øjemed og i en didaktisk situation? Det er én ting at læse Shakespeare og andre tidlig moderne forfattere ud fra nyere begreber om neurodiversitet. Som adskillige forskere allerede har vist, kan det være et vældig frugtbart projekt. Men overgangen herfra til under-

visningslokalet giver anledning til spørgsmål, for eksempel om kritisk distance, som Seymours bog ikke helt svarer på. Det betyder ikke, at hendes bog ikke er yderst aktuel og relevant. Som hun påpeger i sin konklusion, er neurodiversitet en uomgængelig betingelse for en lang række mennesker og en sandsynlig fremtidsudsigt for endnu flere, og der vil være masser at tage fat på fremover både for kulturteorien og didaktikken. •

LITTERATUR

Bartlett, B. M. og Bradley J. I. "Early Modern Neurodiversity: A Preliminary Research Agenda." *ELH*, 92:2, 2025: 461-493. <https://dx.doi.org/10.1353/elh.2025.a961795>.

